

**НОВИТЕ ПОЛОЖЕНИЯ В
ЗАКОНА ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ И
НАКАЗАНИЯ, В СИЛА ОТ 23.12.2021 Г.
(общ преглед)**

**доц. д-р РАЛИЦА ИЛКОВА
20.10.2021 г.**

От 23 декември 2021 г. е в сила Законът за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания (ЗИДЗАНН), с който се извърши **една от най-мащабните реформи на административното наказване в последните десетилетия**. Изменителният закон е приет от 44-о Народно събрание и е обнародван в ДВ, бр. 109 от 22 декември 2020 г.

Заявените от законодателя цели са в няколко насоки:

- осъвременяване на уредбата на някои традиционно съществуващи институти в областта на административното наказване – маловажния случай на нарушение, резолюцията за прекратяване на административнонаказателното производство, възобновяването на административнонаказателните дела;
- създаване на нови възможности за приключване на административнонаказателното производство в кратки срокове чрез въвеждане на споразумението в общия административен закон;
- ускоряване на събирането на публичните държавни вземания, произтичащи от влезли в сила санкционни актове на администрацията, чрез отстъпки за санкциониранията лица, в случай че заплатят доброволно наложените им санкции в срока на обжалване;
- предвиждане на повече превантивни антикорупционни мерки при осъществяване на контролната и санкционна дейност на администрацията – допълване правилата за отвод на актосъставителя и наказващия орган, само писмена форма на предупреждението, разширяване кръга на лицата, които могат да искат възобновяване на производството, ограничаване на субективното начало при сключване на споразумение, законово установени изисквания за съдържанието на резолюцията и др.;
- създаване на ефективни правни гаранции за правото на защита на гражданите в извънсъдебната фаза на производството – обжалваемост на всички актове, които могат да засегнат правата и интересите на нарушителите, осигуряване на възможност за собственици на вещи, които не са нарушители, да могат да обжалват актовете на наказващия орган при разпореждане с вещите от страна на наказващия орган или отнемането им в полза на държавата и други (виж Бел. 1).

Дали тези цели ще бъдат постигнати и пред какви нови предизвикателства ще се изправят правоприложителите, предстои да проследим.

Конкретните насоки на изменение в общия административен закон, съобразно тематичния им обхват и систематично място, са следните.

1. По отношение на уредбата на административнонаказателната отговорност на правните субекти, новите положения са в няколко насоки.

На първо място, развитие претърпя системата от административни наказания, които могат да се налагат на физически лица за извършено административно нарушение, като се предвиди нов вид административно наказание – безвъзмезден труд в полза на обществото – в новата ал. 2 на чл. 13 от ЗАНН. В чл. 16а от закона се регламентира съдържанието на наказанието и срокът, за който може да се налага, а в чл. 82, ал. 1, б. „б“ – и продължителността на давностния срок, с изтичането на който се погасява правото на държавата да наложи на наказания да изтърпи този вид административно наказание (виж Бел. 2). Предвиди се и специален ред за налагане на този вид наказание – вж. чл. 47а и чл. 58а – 58в от ЗАНН и ред за оспорване на решението на районния съд, постановено в това производство – в чл. 63а от закона. Понастоящем този вид наказание се предвижда да бъде налагано за нарушения по чл. 258, ал. 2, по чл. 260, ал. 2 и по чл. 266, ал. 3 от Закона за горите, както и за дребно хулиганство, извършено повторно, по Указ № 904 за борба с дребното хулиганство (виж Бел. 3).

На следващо място, осъвременени се регламентацията на административното наказание временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност, тогава, когато е предвидено то да може да се налага за срок до пет години – в чл. 16, ал. 1, изр. 2 от ЗАНН. Измененията са в две насоки. Първо, предвиди се възможност за налагане на това по вид и размер наказание за нарушение при осъществяване на всеки от видовете транспортна дейност, а не само за нарушение на правилата за движение по пътищата (виж Бел. 4). По този начин се даде възможност извършителите на по-широк кръг нарушения да бъдат санкционирани с наказание временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност за срок, по-дълъг от две години. Разбира се, това следва да е предвидено в санкционната част на съответната административнонаказателна разпоредба от специалния административен закон (виж Бел. 5). Второ, осъвременени се понятийният апарат на закона, като думите „друго силно упойващо вещество“ се замениха с „наркотични вещества или техни аналози“ – понятия, легално дефинирани в специалния административен закон – Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (виж Бел. 6). Изменението цели, от една страна, да се унифицира

понятият апарат на общия административен закон с този на Наказателния кодекс и Закона за движение по пътищата, а от друга, да се ползват легалните дефиниции и класификацията на наркотичните вещества, дадени в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и подзаконовите нормативни актове по прилагането му (виж Бел. 7).

Следващото изменение в материалния административнонаказателен закон е това на чл. 27, ал. 5, в който вече изрично се сочи, че със закон може да се предвижда определяне на административно наказание под най-ниския размер на наказанията глоба и временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност, визирани в специалния административен закон (виж Бел. 8). Изменението е продиктувано от това, че с разглеждания изменителен закон вече е предвидена възможност на нарушителя да се налага административно наказание глоба под предвидения специален максимум на наказанието, когато извънсъдебната фаза на производството приключва със споразумение – в чл. 58г, ал. 8 от ЗАНН.

Институтът на освобождаване на нарушителя от административнонаказателна отговорност с предупреждение при маловажен случай на административно нарушение по чл. 28–29 от ЗАНН също претърпя съществено развитие. Предвиди се за маловажен случай на административно нарушение наказващият орган да не налага наказание на нарушителя, като го предупреждава писмено, че при извършване на друго административно нарушение от същия вид, представляващо маловажен случай, в едногодишен срок от влизане в сила на предупреждението, за това друго нарушение ще му бъде наложено административно наказание. По-конкретно, измененията са в следните насоки:

- прецизираха се предпоставките, при които наказващият орган може да освободи нарушителя от административнонаказателна отговорност с предупреждение (виж Бел. 9);

- уеднакви се режимът за освобождаване от административнонаказателна отговорност на непълнолетни и на пълнолетни нарушители;

- разреши се по окончателен начин въпросът, дали институтът може да намери приложение по отношение на еднолични търговци и юридически лица, допуснали маловажно неизпълнение на задължение към държавата или община при осъществяване на тяхната дейност;

- измени се съдържанието на предупреждението към нарушителя;

- предвиди се възможност с предупреждението наказващият орган да може да извършва разпореждане с веществени доказателства и да отнема вещи в полза на държавата по реда на чл. 20, ал. 2–4 и чл. 21 от ЗАНН;

- предвиди се само писмена форма на предупреждението;

- регламентираха се реквизити на предупреждението;

- предвиди се възможност за оспорване на предупреждението.

Изменението има за цел повишаване на проследимостта на правоохранителната дейност на администрацията (виж Бел. 10), създаване на ефективни правни гаранции за равенство на гражданите пред закона (виж Бел. 11) и за реализация на правото на защита на гражданите в извънсъдебната фаза на производството (виж Бел. 12).

За първи път се предвиди да се приспада времето, през което за същото нарушение наказаното лице е било лишено по административен ред или фактически от възможността да упражнява определена професия или дейност, при изпълнение на наказанието временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност – в чл. 29а от закона.

Създадоха се легални дефиниции на понятията за „маловажен случай“ на нарушение или неизпълнение на задължение от едноличен търговец или юридическо лице към държавата или община – в § 1, ал. 1, т. 4 от ДР (виж Бел. 13), „явно маловажен случай“ на нарушение – в § 1, ал. 1, т. 5 от ДР (виж Бел. 14), „нарушение от същия вид от физическо лице или неизпълнение на задължение от едноличен търговец или юридическо лице към държавата или община от същия вид“ – в § 1, ал. 1, т. 6 от ДР (виж Бел. 15) и на повторно нарушение от физическо лице или неизпълнение на задължение от едноличен търговец или юридическо лице към държавата или община – в § 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН (виж Бел. 16).

2. Реформата на административното наказване от 2020 г. засегна в сравнително най-малка степен регламентацията на производството по установяване на административните нарушения, уредено в чл. 36–46 от ЗАНН. Промените в правната рамка са в следните насоки:

- изрично се регламентираха правила за отвод на лицата с компетентност на актосъставители – в чл. 37, ал. 3 от закона;
- предвиди се кое лице следва да състави акта, в случай на отвод на лицето, компетентно да действа като актосъставител – в чл. 37, ал. 4 от закона;

(За подробности по въпроса вижте коментара в „Апис Време“ на доц. д-р Ралица Илкова „Нови правила за отвод на лица с правомощия на актосъставители“.)

- изрично се предвиди какви индивидуализиращи данни да бъдат посочвани в акта за установяване на административно нарушение и в актовете на наказващия орган (предупреждение, резолюция за прекратяване на наказателното производство, наказателно постановление, споразумение), когато нарушителят е чужденец – в чл. 42, ал. 1, т. 6 от ЗАНН;

- отмени се изискването в акта за установяване на административно нарушение да се посочва единния граждански номер на свидетелите по акта, като се предвиди изискване за посочване на датата им на раждане – вж. чл. 42, ал. 1, т. 7 от ЗАНН;

- уреди се възможността лицето, срещу което е съставен актът за установяване на административно нарушение да може да посочи в акта, дали желае наказателното

(Откъс. Пълният текст на коментара можете да прочетете в „Апис ВРЕМЕ“. В случай, че нямате абонамент за този продукт на „Апис“, можете да се свържете с Вашия търговски представител на Апис Европа АД или да се обърнете към нас на тел. 02/923 98 00, 02/980 4827. Подробности за „Апис Време“ вижте на <https://web.apis.bg/rekl/Vreme.html>.)

20.10.2021 г.
доц. д-р РАЛИЦА ИЛКОВА

Бележка на редакцията:

Подробни коментари на доц. Ралица Илкова по конкретни въпроси за промените в ЗАНН, в сила от 23.12.2021 г., вижте **в „АПИС ВРЕМЕ“:**
<https://web.apis.bg/rekl/...>

„Нови правила за отвод на лица с правомощия на актосъставители“

„Действие на ЗИДЗАНН от 2020 г. по отношение на неприключили административнонаказателни производства“
(предстояща публикация)

„Изменение на актовете на наказващия орган от районния съд след влизане в сила на ЗИДЗАНН от 2020 г.“

„Съкратено съдебно следствие пред районния съд след влизане в сила на ЗИДЗАНН от 2020 г.“ (предстояща публикация)

„Споразумение или съкратено съдебно следствие - кое да изберем“ (предстояща публикация)

„Новите положения в уредбата на индивидуализацията на отговорността по ЗАНН на юридическите лица при извършено престъпление“

„Нови възможности за заплащане в редуциран размер на глобите и имуществените санкции“

и в **„АПИС ПРАКТИКА“:**

<https://web.apis.bg/rekl/...>

„Новата уредба в ЗАНН на погасяване по давност на отговорността на юридическите лица при извършено престъпление“.

„Споразумение с наказващия орган или плащане в срока на обжалване – какво да изберем?“

Бележки под линия на автора:

1 . Вж. мотивите към ЗИДЗАНН, обн., ДВ, бр. 109 от 2020 г.

2. След изменението разпоредбата на чл. 82, ал. 1, б. „б“ от ЗАНН има следната редакция: „(1) Административното наказание не се изпълнява, ако са изтекли: ...б) (доп. – ДВ, бр. 109 от 2020 г., в сила от 23.12.2021 г.) шест месеца, когато наложеното наказание е временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност или безвъзмезден труд в полза на обществото;...“. По отношение на този вид наказание ще намери приложение и абсолютната давност по чл. 82, ал. 3 от ЗАНН.

3. Вж. § 49 и 50 от ДР на ЗАНН.

4. До изменението разпоредбата на чл. 16 гласеше: „Лишаването от право да се упражнява определена професия или дейност се изразява във временна забрана за нарушителя да упражнява професия или дейност, във връзка с която е извършил нарушението. Продължителността на това наказание не може да бъде по-малка от един месец и повече от две години, а за нарушения, свързани с безопасността на движението при употреба на алкохол или друго силно упойващо вещество – до пет години. То не засяга придобитата правоспособност освен в случаите, предвидени в закон или указ“.

С изменителния закон думите „при употреба на алкохол или друго силно упойващо вещество“ се замениха със „за всички видове транспорт, извършени след употреба на алкохол, наркотични вещества или техни аналози“.

5. Както е, например, по чл. 174, ал. 2 и по чл. 175а от ЗДвП.

6. Понятието „силно упойващо вещество“ се употребява само в чл. 125, ал. 1 от Закона за железопътния транспорт; в чл. 90, ал. 1 от Закона за пощенските услуги законът борави с понятието „упойващи вещества“. Не се открива легална дефиниция на това понятие. Същевременно, понятието „наркотично вещество“ е дефинирано в § 1, т. 11 от ДР на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП) като „всяко упойващо и психотропно вещество,

включено в списъците по чл. 3, ал. 2, т. 1, 2 и 3. Наркотично вещество е и всяко друго природно и синтетично вещество, включено в списъците по чл. 3, ал. 2, т. 1, 2 и 3, което може да предизвика състояние на зависимост и има стимулиращо или депресивно въздействие върху централната нервна система, предизвиква халюцинации или нарушения на двигателната функция, мисловната дейност, поведението, възприятията и настроението, както и други вредни въздействия върху човешкия организъм.". А понятието „аналог“ е дефинирано в § 1, т. 17 от ДР на ЗКНВП като „всяко вещество, което не е включено в списъците по чл. 3, ал. 2, но има сходен химически строеж с някое наркотично вещество и предизвиква аналогично действие върху човешкия организъм.". Поради това и не би следвало да се очаква вещите лица да срещат затруднения при преценката, дали определено вещество е наркотично или е аналог на наркотично вещество.

7. По-конкретно вж. Наредба за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични, приета с ПМС № 293 от 27.10.2011 г., в сила от 10.11.2011 г., посл. доп. ДВ. бр. 50 от 15.06.2021 г.

.....
.....

(Откъс. Пълният текст на коментара можете да прочетете в „Апис ВРЕМЕ“. В случай, че нямате абонамент за този продукт на „Апис“, можете да се свържете с Вашия търговски представител на Апис Европа АД или да се обърнете към нас на тел. 02/923 98 00, 02/980 4827. Подробности за „Апис Време“ вижте на <https://web.apis.bg/rekl/Vreme.html>.)